

‘WEIHNACHTAKTION’

Op advies van Hirschfeld onthield het Haagse kantoor van de *Roges* zich van het zenden van grote aantallen Duitse opkopers naar de kleinhandel – alweer: dat zou maar onrust veroorzaken. De *Roges* werd verwezen naar de rijksbureaus voor de verwerkende industrie, voor hout, voor chemische producten, voor huiden en leer, voor non-ferrometalen en voor papier. Deze rijksbureaus deden de bij hen ingeschreven fabrikanten en groot-handelaren weten dat zij een grote reeks artikelen niet langer ten behoeve van Nederlandse consumenten mochten afleveren maar dat zij hun voorraden ter beschikking moesten houden van zeven Duitse opkopers, ten dele *Verwalter* van Joodse zaken, ten dele in ons land gevestigde Duitse handels-firma's. Het betrof hier vele tientallen artikelen, van vrij kostbare (gobelins, kachels en haarden, meubelen¹) tot goedkope: badmutsen, haartjes, knopen, naalden, bezems, kunstbloemen, zakmessen, tubes tandpasta, portemonnaies, enzovoort, enzovoort. Wat maar in aanmerking kwam om in Duitsland als *Weihnachtsgeschenk* te dienen (tot badkuipen toe) moest voor de opkopers gereserveerd worden; speciale belangstelling hadden dezen nog voor kinderspeelgoed. De bedoeling was dat de uitgezochte goederen door de fabrikanten en groothandelaren tegen de vaststaande Nederlandse prijzen geleverd zouden worden aan de rijksbureaus; de rijksbureaus zouden ze tegen de Duitse binnenlandse prijzen doorverkopen aan de *Roges* en voorzover die Duitse prijzen lager waren dan de Nederlandse, zou de Nederlandse schatkist het verschil bijpassen – hetgeen Rost van Tonningen niet ver genoeg ging. Deze was, zo schreef hij Fischböck, *‘der Meinung, dass das niederländische Volk gerne bereit ist, dem deutschen Volk in seiner Notlage diese Waren unentgeltlich bereitzustellen.’*²

Het ging niet zo ordelijk toe als Hirschfeld wenste. In veel gevallen trokken de opkopers van de *Roges* zich van de vastgestelde prijzen niets aan. Er waren Nederlandse fabrikanten en groothandelaren die naar vermogen tegenwerkten (men kon dat al doen door de rijksbureaus een te lage opgave te sturen van wat men in de magazijnen had liggen), andere waren er die graag van de gelegenheid gebruik maakten om goederen rechtstreeks en tegen stevig verhoogde prijzen aan de *Roges* te verkopen. Er deden zich zelfs gevallen voor waarbij fabrikanten goederen die zij in opdracht van Duitse firma's gemaakt hadden, nu aan de *Roges* verkochten. Meubel-

¹ Bij deze *Weihnachtaktion* werd van Lippman-Rosenthal-Sarphatistraat voor ca. f 300 000 gekocht aan juwelen die Joden hadden moeten inleveren. ² Brief, 17 nov. 1942, van Rost van Tonningen aan Fischböck (E. Fraenkel-Verkade: Selectie Correspondentie van mr. M. M. Rost van Tonningen, no. 364).